

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/1/2018
Identifikačné číslo spisu:	1412209425
Dátum vydania rozhodnutia:	24.10.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1412209425.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloletého A. S., narodeného XX. mája XXXX, bývajúceho u F. S., zastúpeného opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, dieťa matky W. S., zomrelej XX. septembra XXXX, a otca O. S., bývajúceho v Z., D., zastúpeného advokátskou kanceláriou V4 JURISTIC group, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Furdekova 16, za účasti F., bývajúcej v N., zastúpenej JUDr. Tatianou Dlhošovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Nobelova 34, o úprave styku otca s maloletým dieťaťom, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 15 P 151/2012, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12. septembra 2017 sp. zn. 11 CoP 96/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV rozsudkom (v poradí prvým) z 23. decembra 2014 č. k. 15 P 151/2012 (ďalej len „súd prvej inštancie“): a/ zamietol návrh otca na zverenie maloletého A. do jeho osobnej starostlivosti, b/ zveril maloletého A. do náhradnej osobnej starostlivosti F., ktorá bude zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa, starať sa o jeho výživu a v bežných veciach ho zastupovať namiesto otca, c/ ustanovil F. za majetkovú opatrovníčku maloletého A. s tým, že je povinná spravovať majetok maloletého, d/ otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 160,- eur mesačne vždy do 15-teho dňa v mesiaci k rukám F. počnúc dňom 9. novembra 2012, e/ otcovi uložil povinnosť zročné výživné za dobu od 9. novembra 2012 do 23. decembra 2014 vo výške 2 388,86 eur zaplatiť k rukám F. do troch dní od právoplatnosti rozsudku, f/ otcovi uložil povinnosť v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku zaplatiť k rukám F. úrok z omeškania vo výške 5,5 % ročne zo sumy 80,- eur podľa splátok uvedených vo výroku rozsudku, g/ upravil styk otca s maloletým spôsobom uvedeným vo výroku tohto rozsudku, h/ zamietol návrh F. na zaplatenie zročného výživného za dobu od 1. novembra 2011 do 8. novembra 2012 a návrh na zákaz spravovať majetok maloletého.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie účastníkov konania rozsudkom 27.

októbra 2015 sp. zn. 11 CoP 168/2015 a/ rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o úprave styku otca s maloletým A. zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, b/ vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

3. Okresný súd Bratislava IV rozsudkom (v poradí druhým) z 12. októbra 2016 č. k. 15 P 151/2012 a/ upravil styk otca s maloletým spôsobom uvedeným vo výroku tohto rozsudku, b/ vo zvyšku návrh otca zamietol, c/ zastavil konanie o návrhu F. na zákaz styku otca s maloletým. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že aktuálne styk otca s maloletým prebieha bez problémov a to v rozsahu približne každý druhý víkend počas soboty a nedele bez prespatia. Pri rozhodovaní o úprave styku otca s maloletým vychádzal zo znaleckého posudku A., ktorá odporúčala upraviť styk otca s maloletým počas každej nepárnej soboty a nedele bez prespania a tiež upraviť styk počas Vianočných a Veľkonočných sviatkov. Dospel k záveru, že konkrétny rozsah úpravy styku otca s maloletým korešponduje s najlepším záujmom dieťaťa a v súčasnosti súd považoval takýto rozsah úpravy styku za dostatočný na zachovanie a udržiavanie rodinných väzieb. O trovách konania rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Proti tomuto rozsudku podali odvolanie otec a F..

4. Krajský súd v Bratislave rozsudkom (v poradí druhým) z 12. septembra 2017 sp. zn. 11 CoP 96/2017 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti (o úprave styku otca s maloletým a náhrade trov konania štátu) potvrdil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, na ktoré v podrobnostiach odkázal (§ 387 ods. 2 CSP).

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec dovolanie v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie o úprave styku otca s maloletým. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP namietajúc porušenie práva na spravodlivý proces, ku ktorému podľa jeho názoru došlo tým, že súdy nezohľadnili jeho dôkazy a vyjadrenia a za základ pre rozhodnutie vzali len správu psychológa. Výtkol im, že vychádzali zo subjektívneho pohľadu na riešenie veci a prihliadali iba na odporúčania znalca. Namietal tiež, že rozsudok súdu prvej inštancie nie je dostatočne odôvodnený. Odvolací súd dôvody prvoinštančného rozsudku nijako významne nedoplnil a nevyvrátil jeho odvolacie tvrdenia; odvolací súd tým - podľa názoru dovolateľa - nerešpektoval závery vyjadrené Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze sp. zn. IV. ÚS 115/2003. Rozhodnutím odvolacieho súdu bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu ako aj právo na spravodlivé súdne konanie. V súvislosti s úpravou styku s maloletým poukázal na to, že súdy sa nedostatočne zaoberali otázkou prespávania maloletého u otca, resp. nedostatočné odôvodnenie absencie takéhoto kroku, ktorý môže smerovať k obnove rodiny, porušilo jeho právo na spravodlivý proces. Výtkol odvolaciemu súdu, že vo svojom rozhodnutí sa nevysporiadal s jeho návrhom na vykonanie psychologického vyšetrenia maloletého. Z týchto dôvodov dovolateľ žiadal rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie.

6. Renáta Vernerová vo svojom vyjadrení k dovolaniu otca navrhla dovolanie odmietnuť. Uviedla, že prespávaním maloletého sa zaoberali súdy nižších inštancií, k tejto otázke bolo vykonané znalecké dokazovanie a v rozsudku bola táto otázka argumentačne vyhodnotená.

7. Opatrovník maloletého vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že voči rozhodnutiu odvolacieho súdu nemá námietky.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

9. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP,

podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

10. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

11. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

12. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (viď rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

13. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

14. Otec v danom prípade vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu.

14.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

14.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci znemožňujúca účastníkovi realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritornú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu

posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

14.3. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013).

14.4. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

15. Pokiaľ ide o tú časť dovolacej argumentácie otca, ktorá sa týka nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku, prípadne jeho nepresvedčivosti či nepreskúmateľnosti, dovolací súd pripomína, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že dovolateľom namietaná nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci. S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (viď I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

15.1. Na záse, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „ inú vadu konania“ (teda nie zmätočnosť) zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

15.2. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

15.3. V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti úpravy styku otca s maloletým a v časti náhrady trov konania štátu a náhrady trov prvoinštančného konania účastníkov ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP a v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým tvorí - ako už bolo spomenuté, jeden celok. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd uviedol, čoho a z akých dôvodov sa otec domáhal, čo sledovala Renáta Vernerová, čo odporúčal procesný opatrovník maloletého, z ktorých skutočností a dôkazov súd vychádzal, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd; odvolací súd zaujal aj závery k jeho právnomu posúdeniu, s ktorým sa stotožnil. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu otca. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

16. Dovolateľ zastáva názor, že k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f/ CSP došlo tiež prehliadnutím dôkazov vykonaných na jeho návrh a nevyhodnotením (nesprávnym vyhodnotením) dôkazov navrhnutých otcom, ktoré preukazujú zhoršenie citového puta medzi otcom a maloletým. V dôsledku týchto procesných nesprávností dospeli súdy k nesprávnym právnym záverom.

16.1. Predmetná argumentácia sa sčasti týka správnosti postupu súdov v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie. Najvyšší súd ale už podľa predchádzajúcej právnej úpravy dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka a zakladajúcim

prípustnosť dovolania nie je nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani podľa novej právnej úpravy civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.

16.2. Uvedená argumentácia otca sčasti tiež spochybňuje správnosť právneho posúdenia veci súdmi. Pokiaľ totiž dovolateľ namieta, že súdy pri rozhodovaní nezohľadnili prvoradý záujem maloletého a nevenovali pozornosť kritériám, ktoré môžu smerovať k obnove rodiny, treba jeho námietky z hľadiska obsahového považovať za námietky netýkajúce sa procesného postupu súdov (v zmysle procedúry prejednávania veci), ale za námietky týkajúce sa právneho posúdenia (právnych záverov súdov), na ktorom súdy založili svoje rozhodnutia. Najvyšší súd už ale podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Na tom zotrval aj aktuálny judikát R 24/2017.

17. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že v konaní nedošlo k procesnej vade zmätočnosti namietanej otcom; prípustnosť jeho dovolania preto z § 420 písm. f/ CSP nevyplyva.

18. Najvyšší súd procesne neprípustné dovolanie otca odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

19. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.